

Muzeum
Józefa Piłsudskiego
w Sulejówku

BIULETYN

JULIUSZ
SŁOWACKI
1809-1849

WIECZYSTY BRACZY

WRZESIEŃ 2025

PAŹDZIERNIK 2025

SPIIS, TRESCI

WYDARZENIA

- **lipiec-sierpień**
WAKACJE W „BIBULE” 3
- **15 sierpnia**
BADANIE OPINII ZWIEDZAJĄCYCH 5
- **11 września**
WIZYTA AMBASADORA MALTY 6
- **24 września**
PILOTAŻOWY MARSZ LEGIONISTY Z FINISZEM
W MUZEUM PIŁSUDSKIEGO 7
- **10 października**
NOC KSIĘGARNI W MUZEUM 8

DZIAŁ EDUKACJI

- WIZYTA STUDYJNA DZIAŁU EDUKACJI
W MUZEUM NARODOWYM W KIELCACH 9
- „POŻEGNANIE WAKACJI? UTRWAŁAMY
LETNIE WSPOMNIENIA!”
Warsztaty dla rodzin 11
- WILLA CZY DWOREK? JAK WYGLĄDAŁBY
„MILUSIN”, GDYBY POWSTAŁ 10 LAT PÓŹNIEJ? 12

DZIAŁ BADAŃ NAUKOWYCH

- JUBILEUSZOWY XXV DIALOG DWÓCH KULTUR 13
- NOWY ROCZNIK „DIALOGU DWÓCH KULTUR” 17
- KONFERENCJA NAUKOWA „PRZYSZŁOŚĆ
CZASOPISM HISTORYCZNYCH W POLSCE” 17
- RUSZA XIX OGÓNOPOLSKA OLIMPIADA
PRZEDMIOTOWA IM. MJR. MARKA
GAJEWSKIEGO „LOSY ŻOŁNIERZA I DZIEJE
ORĘŻA POLSKIEGO” 18

DZIAŁ ZBIORÓW

- NOWE NABYTKI DO ZBIORÓW MUZEUM
JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO W SULEJÓWKU 19

DZIAŁ OBSŁUGI ODWIEDZAJĄCYCH

- FORUM ORGANIZACJI TURYSTYCZNEJ 23

WAKACJE W „BIBULE”

Wrzesień to czas podsumowań. Tak też jest w „Bibule” Tajnej Drukarni Marii i Józefa Piłsudskich. Wspominamy wakacyjne miesiące oraz wydarzenia, które odbyły się w łódzkim Oddziale Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, przygotowując się jednocześnie do jesiennych wyzwań.

Była to pierwsza wakacyjna próba „Bibuły” zachęcenia młodych odbiorców, i nie tylko, do odwiedzenia naszego Muzeum. Działania miały na celu zapoznanie się z jego ofertą edukacyjną, której prezentacja będzie kontynuowana w nowym roku szkolnym w poszerzonej formule. W lipcu i w sierpniu, w każdy czwartek o godzinie 12:30, dzieci oraz młodzież mieli możliwość uczestniczenia w zajęciach w ramach cyklu **Wakacje w „Bibule”**, które w różny sposób pomagały im poszerzyć wiedzę i zainteresowania. Uczestnicy mogli wziąć udział w oprowadzaniach, lekcjach muzealnych oraz warsztatach. Szczególną uwagę i emocje wzbudziły zajęcia zatytułowane „Droga w nieznane”, podczas których testowano i zapoznawano się z działaniem gogli VR. Po rekomendacjach, zarówno uczestników, jak i ich opiekunów, doszliśmy do wniosku, że test zdaliśmy pozytywnie i w związku z tym będziemy kontynuowali tę formę aktywności.

Turystyczny okres w „Bibule” to jednak nie tylko czwartkowe zajęcia. Odbył się również spacer dla dzieci i rodziców ulicą Wschodnią przedstawiający historię życia w Łodzi końca XIX i początku XX wieku. Młodszym odbiorcom zostały zaprezentowane gry i zabawy z tamtych lat. W nawiązaniu do włókienniczej historii Łodzi w naszym oddziale miały miejsce warsztaty rodzinne, podczas których można było własnoręcznie zmierzyć się z próbą tkania na małych krosnach, a później cieszyć się z uzyskanych efektów. Nie zapominając też o naszym patronie – Józefie Piłsudskim – zaproponowaliśmy dorosłym odbiorcom podzieloną na dwie części wyprawę śladami upamiętnień Marszałka w Łodzi.

Podsumowując, letnie miesiące w „Bibule” Tajnej Drukarni Marii i Józefa Piłsudskich były pełne nowych doświadczeń, a także sprawdzenia, co najbardziej odpowiada naszym gościom i jaka forma przekazu jest dla nich najbardziej dogodna. Bogatsi o nową wiedzę, podejmujemy się realizacji kolejnych projektów.

BADANIE OPINII ZWIEDZAJĄCYCH

Badania opinii zwiedzających pozwalają lepiej rozumieć gości i odpowiadać na ich potrzeby. Właśnie dlatego przeprowadziliśmy takie badanie w naszym Muzeum podczas tegorocznego Święta Wojska Polskiego.

W ramach badania uczestnicy otrzymywali krótką ankietę w formie kartki, z której wystarczyło oderwać odpowiedni fragment, aby zaznaczyć swoją odpowiedź.

Dzięki badaniu dowiedzieliśmy się, że zdecydowana większość badanych oceniła organizację uroczystości bardzo pozytywnie oraz zadeklarowała chęć ponownego odwiedzenia Muzeum. Najwięcej osób przybyło z Sulejówka (35%). Na drugim miejscu znalazła się Warszawa (28%), a na trzecim inne miejscowości województwa mazowieckiego (17%). Dwie trzecie uczestników badania stanowili mieszkańcy spoza Sulejówka. Najczęściej wskazywanymi powodami przyścia do Muzeum były zainteresowanie ofertą oraz samym miejscem. Natomiast najwięcej osób dowiedziało się o wydarzeniu od znajomych oraz z mediów społecznościowych. Najrzadziej wskazywano plakaty oraz media tradycyjne (radio, telewizję).

Te informacje są dla nas niezwykle cenne – dzięki nim możemy lepiej dopasować program wydarzeń do oczekiwań odwiedzających, skuteczniej docierać z komunikacją i sprawić, by kolejne wizyty w naszym Muzeum były jeszcze ciekawsze dla odwiedzających.

WIZYTA AMBASADORA MALTY

11 września gościliśmy w Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku Ambasadora Malty w RP, Pana Gavina Gulia, wraz z Zastępczynią Szefa Misji, Panią Konsul Rebeccą Galea.

Wizyta miała charakter studyjny – nasi goście byli w Muzeum i w Sulejówku po raz pierwszy, aby zainicjować rozmowy o możliwościach współpracy Ambasady i Muzeum, a także, aby – wstępnie, tytułem pierwszego rekonesansu – obejrzeć naszą wystawę stałą. W spotkaniu uczestniczyli z ramienia Muzeum: dr Robert Andrzejczyk, Dyrektor Muzeum, dr Jadwiga Rodowicz-Czechowska, Zastępczyni Dyrektora ds. Rozwoju, oraz Anna Wachowiak, Kierownik Działu Rozwoju i Pełnomocnik Dyrektora ds. współpracy międzynarodowej. Spotkanie zainicjowała i facylitowała przebywająca w Muzeum od lipca do września br. Pani Daniela Peresso z Malty, z Institute of Tourism Studies, której pobyt w naszym Muzeum, w ramach tzw. obserwacji pracy (*job shadowing*), był możliwy dzięki programowi Erasmus+.

Kolejną wizytę Pana Ambasadora będziemy chcieli oczywiście zacząć od zaprezentowania Gościom

Facebook - Embassy of Malta in Poland

serca naszej enklawy historycznej, czyli dworku „Milusin”. Chętnie też będziemy gościć w kompleksie muzealnym partnerów merytorycznych Ambasady Malty w Warszawie – w głębokim przekonaniu, że popularyzacja wiedzy o życiu, dorobku i spuściźnie Marszałka wśród Maltańczyków, zwłaszcza w obliczu rosnącego zainteresowania Polaków Maltą jako destynacją turystyczną, ma istotny sens.

Przed nami niewątpliwie ciekawe perspektywy i szereg już nazwanych obszarów potencjalnej kooperacji. Dziękujemy za wizytę i do zobaczenia w Sulejówku!

Facebook - Embassy of Malta in Poland

PILOTAŻOWY MARSZ LEGIONISTY Z FINISZEM W MUZEUM PIŁSUDSKIEGO

24 września gościliśmy w Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku blisko stu żołnierzy i żołnierek z 1 Dywizji Piechoty Legionów Marszałka Józefa Piłsudskiego, którzy przed dwie doby, z podziwu godnym hartem ducha i żołnierską wytrwałością, kontynuując tradycje wywiedzione z wojskowego dziedzictwa Legionów Polskich i Wojska Polskiego, pieszo (i to biegiem!) pokonywali trasę z Radzymina do Sulejówka. Te 36 km obfitowało w zadania, które cywil nazwałby survivalowymi – pokonywanie przeszkód, bieg w pełnym 25-kilogramowym rynsztunku, przeprawa przez rzekę, nocleg „pod chmurką” itd.

Na muzealnym placu Dowództwo 1 Dywizji i Dyrektor Muzeum nagrodzili najszybsze drużyny, zwycięzców testu wiedzy o Marszałku i Legionach oraz wręczyli pamiątkowe dyplomy i naszywki wszystkim uczestnikom Marszu Legionisty. A wszystko to w miłej atmosferze wojskowego pikniku – m.in. z kuchnią polową i stoiskami promocyjnymi poszczególnych jednostek 1 Dywizji – otwartego dla gości i pracowników Muzeum.

Dziękujemy za zaproszenie do partnerstwa przy tak wspaniałej inicjatywie – i widzimy się za rok, może również na trasie!

NOC KSIĘGARŃ W MUZEUM

W tym roku odbędzie się w Polsce **siódma edycja Nocy Księgarń**, wyjątkowego święta niezależnych księgarń, promocji literatury i spotkań autorów z czytelnikami. Inicjatorem i organizatorem tego cyklu wydarzeń jest firma „Azymut” – hurtownia książek, a zarazem jeden z największych ich dystrybutorów w Polsce.

W 2025 roku do programu włączyła się również nasza księgarnia w Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, która przygotowała z tej okazji wiele interesujących wydarzeń. **10 października o godz. 18.00** rozpocznie się w muzealnym saloniku, położonym tuż obok naszej księgarni, **spotkanie promocyjne dotyczące książki „...Poznacie w nas rasę dla was zrozumiałą... Co Inazō Nitobe pisał o Polsce i Polakach”**.

Autorką publikacji dr Jadwiga Rodowicz-Czechowska, Zastępczyni Dyrektora ds. Rozwoju. Książka stanowi ciekawe spojrzenie na Polskę i Polaków lat 20. i 30. XX wieku z perspektywy japońskiego dyplomaty, który w tym okresie miał możliwość poznania i osobistej rozmowy z wieloma naszymi wybitnymi rodakami (Józef Piłsudski, Ignacy Jan Paderewski, Roman Dmowski czy Maria Skłodowska-Curie). Podczas promocji książki będzie szansa na rozmowę i na zadanie autorce opracowania wielu pytań. Warto dodać, że Jadwiga Rodowicz-Czechowska jest jednocześnie tłumaczką zapisków japońskiego dyplomaty, a przy tym znawczynią, pasjonatką i popularyzatorką kultury japońskiej oraz była ambasadorką Polski w Kraju Kwitnącej Wiśni.

W czasie prelekcji autorki książki, artystka z Japonii, Ryuka Matsumura, która jest światowej sławy specjalistką w tworzeniu obrazów typu „suibokuga”, wykona **performatywny pokaz malarstwa tuszem**. Malowanie tego typu obrazów trwa podobno długo, ale tym razem malarka będzie musiała to zrobić w ciągu ok. 40 minut. Będzie to więc duży wysiłek fizyczny i psychiczny dla artystki. Tematykę obrazu malarka dostosuje przy tym do treści wykładu. Po promocji książki japońska artystka opowie o tej mało w Polsce znanej technice malarskiej i o samym obrazie.

Jednocześnie w przestrzeni dookoła księgarni rozpoczną się **warsztaty z kaligrafii**, które poprowadzi Katarzyna Langer – studentka japonistyki. To będzie jedyna w swoim rodzaju okazja dla naszych uczestników Nocy Księgarń na poznanie tej techniki, tak ściśle związanej z japońską tradycją i kulturą. Zapraszamy każdego, kto chce np. się nauczyć, jak zapisać po japońsku swoje imię.

Podczas spotkania można będzie się również **napić zielonej herbaty** dostarczonej przez naszą muzealną restaurację „Adelcia”, która też przedłuży godziny swego otwarcia tego dnia aż do godz. 20:00.

Wstęp na naszą Noc Księgarń jest **bezpłatny**. Warto już z góry zarezerwować sobie czas na to niezwykle piątkowe popołudnie i wczesny wieczór!

10 października, godz. 18.00-20.00

WIZYTA STUDYJNA DZIAŁU EDUKACJI W MUZEUM NARODOWYM W KIELCACH

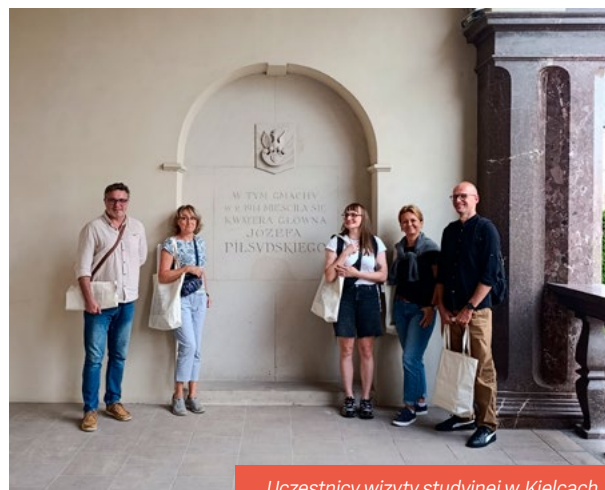
19 sierpnia Dział Edukacji (w nieco niekompletnym składzie, ale uzupełnionym obecnością Agnieszki Kaczmarskiej) odbył podróż do Muzeum Narodowego w Kielcach na wystawę „Powróćmy jak za dawnych lat”. Jej tytuł zaczerpnięto z piosenki z 1935 r., autorstwa Jerzego Jurandota i Henryka Warsa. Był to dla nas o tyle ciekawy motyw, że tytuł tegorocznego cyklu warsztatów edukacyjnych dla dorosłych „Lata 20., lata 30., kiedyś do wspomnień będą pretekstem” także został zainspirowany muzyką, w naszym przypadku utworem Włodzimierza Korcza, do filmu z lat 80. XX w.

Ekspozycja w pięciu historycznych wnętrzach Dawnego Pałacu Biskupów Krakowskich prezentuje obrazy, rzeźbę i wzornictwo przemysłowe, w tym kilimy, ceramikę, szkło i meble, a także przykłady ówczesnej mody i stylizacji.

**KIELCE SĄ DLA MNIE CZEM PIERWSZY UŚMIECH
UKOCHANEJ, CZEM PIERWSZY PROMIEŃ
RANNEGO BRZASKU.**

Józef Piłsudski

Całość uzupełniają motywy związane z radiem i kinem dwudziestolecia międzywojennego, grafiką użytkową, poruszającą m.in. wątki dotyczące podróży morskich oraz krajowych. Ogromnym zaskoczeniem dla nas było zaprezentowanie obiektów muzealnych (w tym wielu wypożyczonych) wyłącznie z podpisami technicznymi. Przestrzeń wystawy pozbawiona jest bowiem narracji i not wprowadzających do poszczególnych

Uczestnicy wizyty studyjnej w Kielcach

jej części. Jak ustaliliśmy podczas późniejszego spotkania z kierowniczką tamtejszego Działu Edukacji, brak tekstów był przemyślaną kuratorską decyzją, odzwierciedlającą główne potrzeby zwiedzających MNwK, skoncentrowanych wyłącznie na obiektach.

Wystawie czasowej towarzyszy gazetowe wydawnictwo „Ilustrowany Kuryer Muzealny” (nawiązujący tytułem do przedwojennego „Ilustrowanego Kuryera Codziennego”), na którego ośmiu stronach opisano artystyczno-społeczne tło dwudziestolecia, bazując na historii Pawilonu Polskiego na Międzynarodowej

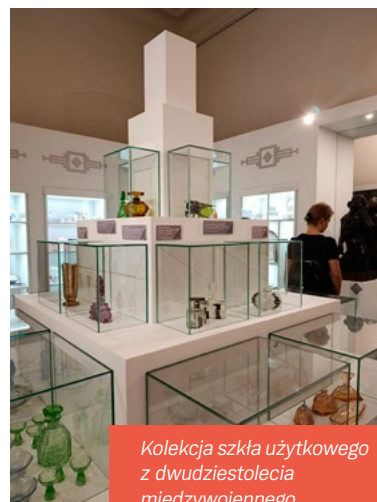
Wystawie Sztuki Dekoracyjnej i Wnętrz w Paryżu. Wydarzenie zakończone ogromnym sukcesem polskich artystów miało miejsce dokładnie sto lat temu, w 1925 r. W publikacji dogłębnie przedstawiona została ówczesna historia malarstwa, ze szczególnym uwzględnieniem stylistyki formistycznej. Mniejszą część publikacji zajmują treści związane z wzornictwem i projektowaniem graficznym.

Malarstwo i moda na wystawie czasowej Muzeum Narodowego w Kielcach

Krytycy sztuki przy dziele Stanisława Szukalskiego

Kolekcja szkła użytkowego z dwudziestolecia międzywojennego.

Sala poświęcona kulturze i życiu codziennemu

Aranżacja wystawy zainspirowana została geometrycznymi elementami w stylu Art Deco. Wykorzystano je zarówno w elementach przestrzennych, jak i graficznych. Uwagę zwiedzających przykuwa głównie konstrukcja wieżowa ze szklanymi elementami nawiązująca do architektury Pawilonu Polskiego w Paryżu, będąca ekspozytorem kolekcji szkła użytkowego.

Najlepszym opisem wystawy wydaje się być podsumowanie w tekście kuratorki – dr Magdaleny Śniegulskiej-Gomuły – zawarte w „Kuryerze”: *Jak wyglądało życie w Polsce i jej stolicy przed wojną, jak się ubierano, jak spędzano wolny czas, na jakie filmy chodzono do kina, z jakich filiżanek pito kawę, z jakich kieliszków alkohole, jakich piosenek słuchano i jakie najchętniej nucono – o tym opowiadają autorzy wystawy.*

W historycznych salach pałacu mieliśmy okazję porozmawiać z przedstawicielką Działu Edukacji – kierowniczką Izabelą Karlińską – o ich działaniach wokół wystaw czasowych oraz o stałej ofercie kierowanej zarówno do najmłodszych, jak i testowanych w MNwK programach dla dorosłych i seniorów. Nowatorskim

Spotkanie z kierowniczką działu edukacji Muzeum Narodowego w Kielcach.

projektem badanym i realizowanym w Kielcach jest muzeoterapia. MNwK, wypełniając statutowe obowiązki, coraz częściej pełni funkcje społeczne. Celem programu jest udostępnianie muzealnych zasobów (kolekcji, wnętrz, przestrzeni ogrodu) na działania służące odwiedzającym do poprawy ich kondycji psychicznej, rozbudzenia potrzeb estetycznych i kreatywności. Zagadnieniu muzeoterapii poświęcona jest organizowana przez MNwK coroczna Ogólnopolska Konferencja Naukowa.

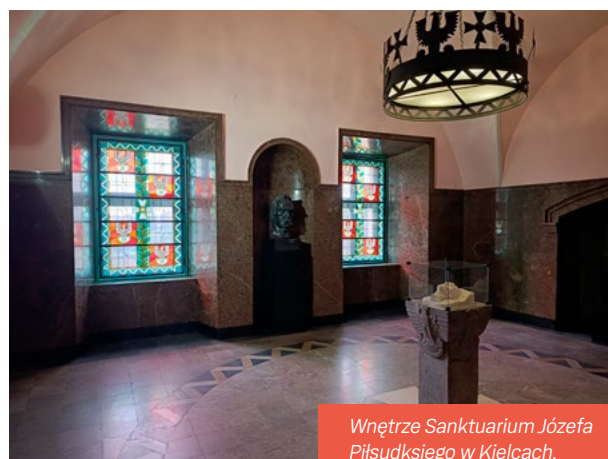
Po kameralnym spotkaniu z Działem Edukacji MNwK odwiedziliśmy, mieszczące się w tym samym Pałacu, Sanktuarium Józefa Piłsudskiego. Jego wnętrza zostały otwarte specjalnie dla naszej grupy. Wejście do Sanktuarium od strony dziedzińca z portalem z piaskowca zwieńczonym kartuszem z odznaką strzelecką zaprojektował Stanisław Rzecki. Upamiętnia on doniosłe wydarzenie, kiedy to 22 sierpnia 1914 r. z kieleckiej kwatery głównej Józef Piłsudski zapowiedział tworzenie Legionów Polskich. Do biura werbunkowego w Pałacu Biskupów zgłosiło się niemal 1000 ochotników, a panie utworzyły tam Ligę Pogotowia Wojennego Kobiet.

Znajdująca się po prawej stronie od wejścia Sala Marmurowa była osobistym pokojem Józefa Piłsudskiego. W centrum sali znajduje się obecnie granitowa kolumna z maską pośmiertną Marszałka, w głębi popiersie autorstwa Konstantego Laszczki, portret Piłsudskiego, odlany w brązie autorstwa Stanisława Rzeckiego, model pomnika Piłsudskiego w Opatowcu, a także kopia kurtki mundurowej Marszałka.

Wystawa „Powróćmy jak za dawnych lat” czynna jest do 26 października,

Wnętrza Sanktuarium Józefa Piłsudskiego udostępniane są na życzenie.

19 sierpnia

Wnętrze Sanktuarium Józefa Piłsudskiego w Kielcach.

„POŻEGNANIE WAKACJI? UTRWALAMY LETNIE WSPOMNIENIA!” WARSZTATY DLA RODZIN

W pierwszą powakacyjną niedzielę września odbyły się warsztaty rodzinne z cyklu Muzealne przygody z Helą, pt. „Pożegnanie wakacji? Utrwalamy letnie wspomnienia!”, podczas których odkrywaliśmy, gdzie swój wolny czas, także ten wakacyjny, lubił spędzać mały Ziuk, a potem już dorosły Józef Piłsudski. Uczestniczki spotkania dzieliły się wspomnieniami ze swoich letnich przygód, a następnie tworzyły wakacyjne historie – czasami jako obraz, czasami jako komiks – aby móc je potem ukryć

przed wzrokiem ciekawskich i odkrywać tylko wtedy, kiedy ma się na to ochotę. Wystarczyły folie, czarne i białe kartki papieru, nożyczki, kredki, permanentne flamastry i klej, a zabawa była przednia! Po warsztatach, korzystając z dobrej pogody, pospacerowaliśmy po ogrodzie, wyobrażając sobie letnie przygody jego dawnych mieszkańców.

7 września

WILLA CZY DWOREK? JAK WYGLĄDAŁBY „MILUSIN”, GDYBY POWSTAŁ 10 LAT PÓŹNIEJ?

CYKL ZAJĘĆ RODZINNYCH: „WYTWÓRNA ZABAWY – O HISTORII INACZEJ”

W ostatnią niedzielę, 21 września – wraz z uczestnikami warsztatów, udaliśmy się „w stronę architektury”. Pod takim właśnie hasłem odbywały się tegoroczne Europejskie Dni Dziedzictwa. Inicjatywa ta, pierwotnie związana z Radą Europy, a obecnie także z Unią Europejską, miała swój początek w 1991 r. Natomiast w Polsce Europejskie Dni Dziedzictwa obchodzimy po raz 33. Główną inspiracją do zaprojektowania zajęć była wystawa czasowa „Architektura pamięci”, z makietą Dzielnicy Marszałka Józefa Piłsudskiego. W jej kontekście interesujące wydało nam się pytanie, co by się stało, gdyby „Milusin” został zaprojektowany nieco później, gdy styl dworski ustąpił modernizmowi czy też funkcjonalizmowi w architekturze.

Osią zajęć stały się zatem bryły, jakie stosowano w architekturze. Dlatego też zaczęliśmy zajęcia od krótkiej analizy obrazu Le Corbusiera „Martwa natura” (1920), następnie szukaliśmy brył w architekturze „Milusina” i naszego budynku Muzeum. Udaliśmy się też na wystawę stałą, aby zobaczyć makietę „Zułowa” – w ten sposób szukaliśmy źródeł inspiracji dla architekta Kazimierza Skórewicza, a w szerszym sensie dla całego nurtu architektury dworskiej. Z kolei na wystawie czasowej szukaliśmy odpowiedzi na pytanie, czy projekt Dzielnicy Marszałka Piłsudskiego architekta Bohdana

Pniewskiego wpisuje się w tradycję antyczną i czy ma późniejsze odniesienia, czy też zrywa z odniesieniami do historii architektury.

Druga część zajęć – warsztatowa – odbyła się w sali Gdynia. Uczestnicy zajęć projektowali tam wille dla rodzinny Piłsudskich. Mieli do dyspozycji drewniane sześciiany, prostopadłości i ćwierćwałki. Projekty, które z nich powstały przerosły nasze najśmielsze oczekiwania. Z sześciu prac można ułożyć historię modernizmu w XX w. Część uczestniczek i uczestników świadomie pozostała przy białych elewacjach, a część użyła koloru, wpisując się jednocześnie w nurt krytyczny wobec modernizmu.

Spotkanie było inspirujące dla uczestników i dla nas – prowadzących zajęcia. Już w trakcie zajęć pojawiły się pomysły, jak podobne warsztaty zrobić po raz kolejny, tym razem z osi, którą tworzyłaby elewacja bądź proporcje.

Dziękujemy uczestniczkom i uczestnikom zajęć.

21 września

Jacek Grzywa, Artur Jabłoński

Fot. 1. Inauguracja Dialogu Dwóch Kultur w Muzeum Dworek Wincentego Pola

Fot. 2. Inauguracja Dialogu Dwóch Kultur w Muzeum Dworek Wincentego Pola

JUBILEUSZOWY XXV DIALOG DWÓCH KULTUR

Tegoroczna jubileuszowa XXV edycja międzynarodowej konferencji Dialog Dwóch Kultur odbyła się w dniach 9-12 września. Inauguracja Dialogu miała miejsce w Muzeum Dworku Wincentego Pola w Lublinie. Uczestników Dialogu powitał prof. dr hab. Grzegorz Nowik, zastępca dyrektora Muzeum ds. naukowych oraz Pan Mariusz Olbromski, pomysłodawca i twórca wydarzenia, które już od ćwierć wieku zbliża polskie i ukraińskie środowiska intelektualne, pogłębiając stan badań nad wielokulturowym dziedzictwem Kresów Wschodnich oraz skupiając wielu naukowców, twórców i pracowników kultury z Polski, Ukrainy, Białorusi i Litwy, dla których ważne jest poznanie, wzajemne zrozumienie i rozwijanie dalszej współpracy.

Wizyta studyjna w Muzeum Dworku Wincentego Pola w Lublinie połączona została z prezentacją najnowszego numeru rocznika „Dialog Dwóch Kultur”. Następnie uczestnicy Dialogu mieli okazję zwiedzić Muzeum Bolesława Prusa, Muzeum Stefana Żeromskiego w Nałęczowie oraz w Muzeum Czartoryskich w Puławach.

Fot. 3. Inauguracja Dialogu Dwóch Kultur w Muzeum Dworek Wincentego Pola

Fot. 4. Inauguracja Dialogu Dwóch Kultur w Muzeum Dworek Wincentego Pola

Fot. 5. Wizyta studyjna w Muzeum Stefana Żeromskiego w Nałęczowie

Fot. 6. Wizyta studyjna w Muzeum Czartoryskich w Puławach

Fot. 7. Inauguracja konferencji w Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku

Fot. 8. Rozpoczęcie konferencji w saloniku muzealnym w Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku

Fot. 9. Uczestnicy Dialogu DwaŃ Kultur w saloniku muzealnym

Fot. 10. Referat prezentuje dr Stefan Artymowski z Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku

Fot. 11. Powitanie uczestników Dialogu przez dr Magdalenę Wróblewską, dyrektorkę Państwowego Muzeum Etnograficznego w Warszawie

Następny dzień Dialogu zarezerwowany został na konferencję o tematyce historycznej: „Rosja, Moskwa i Moskale w historiografii Polski i Ukrainy” oraz konferencję literacką „Imperium zła w dziełach polskich i ukraińskich”, które odbyły się w Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku. Podczas obydwu konferencji przedstawiono kilkadziesiąt referatów, które zaprezentowali m.in. Helena Hańkiewicz (Muzeum Juliusza Słowackiego w Krzemieńcu), prof. dr hab. Afanasij Łomakowycz (Akademia Humanistyczno-Pedagogiczna im. Tarasa Szewczenki w Krzemieńcu), prof. dr hab. Grzegorz Nowik (Muzeum

Fot. 12. Zwiedzanie wystaw w Państwowym Muzeum Etnograficznym w Warszawie

Fot. 13. Panel dyskusyjny w Państwowym Muzeum Etnograficznym w Warszawie

Fot. 14. Zwiedzanie wystaw w Państwowym Muzeum Etnograficznym w Warszawie

Fot. 15. Koncert chóru Śpiewy z-pod mosta

Fot. 16. Koncert chóru Śpiewy z-pod mosta

Józefa Piłsudskiego w Sulejówku), Urszula i Mariusz Olbromscy (twórcy i pomysłodawcy Dialogu Dwóch Kultur), Tamara Sienina (Muzeum Juliusza Słowackiego w Krzemieńcu). Panel poprowadził dr Emil Noiński z Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku. W drugiej połowie dnia odbyła się konferencja interdyscyplinarna „Sąsiedzi Polski i Ukrainy. Wspólne dziedzictwo kulturowe”.

Ostatni dzień Dialogu Dwóch Kultur odbył się w Muzeum Fryderyka Chopina w Żelazowej Woli, gdzie goście mieli okazję obcować z muzyką i słowem. Podczas spotkania w Żelazowej Woli odbyły się prezentacje: „Albumu krzemienieckiego” autorstwa Mariusza Olbromskiego (słowo wstępne wygłosił prof. dr hab. Jan Wolski), wierszy z tomu „Wilga” Natalii Belczenko oraz tomiku poezji „Odłamki. Rok pierwszy” Małgorzaty Borzeszkowskiej w przekładzie Natalii Belczenko.

Zakończenie Dialogu miało miejsce w Domu Literatury w Warszawie, w którym odbyła się konferencja literacka „Romantyzm polski i ukraiński”. Uczestnicy Dialogu otrzymali pamiątkowe pakiety książkowe (korespondencja oraz dramaty Juliusza Słowackiego), wydane przez Państwowy Instytut Wydawniczy. Delegacja Dialogu tradycyjnie złożyła kwiaty pod pomnikami Juliusza Słowackiego i Tarasa Szewczenki w Warszawie.

Fot. 17. Koncert fortepianowy Marii Baki-Wilczek w Żelazowej Woli

Fot. 18. Konferencja literacka w Domu Literatury w Warszawie

Fot. 19. Konferencja literacka w Domu Literatury w Warszawie

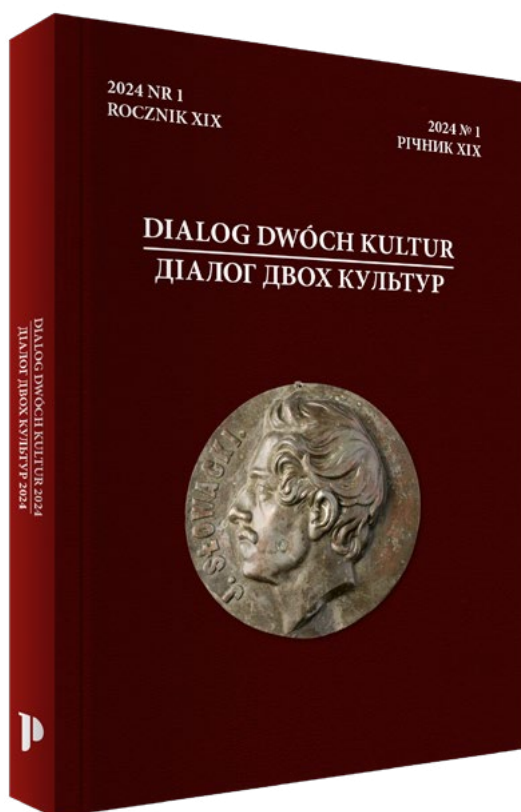
Głównym organizatorem Dialogu Dwóch Kultur jest Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku. Partnerami tegorocznej edycji wydarzenia byli: Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie, Muzeum Juliusza Słowackiego w Krzemieńcu, Akademia Humanistyczno-Pedagogiczna im. Tarasa Szewczenki w Krzemieńcu, Muzeum Fryderyka Chopina w Żelazowej Woli, Muzeum Dworek Wincentego Pola w Lublinie, Muzeum Bolesława Prusa w Nałęczowie, Muzeum Stefana Żeromskiego w Nałęczowie, Muzeum Czartoryskich w Puławach, Państwowy Instytut Wydawniczy oraz Stowarzyszenie Pisarzy Polskich.

9-12 września

Fot. prof. dr hab. Piotr Gołdyn

Fot. 21. Złożenie kwiatów pod pomnikiem Tarasa Szewczenki w Warszawie

NOWY ROCZNIK „DIALOGU DWÓCH KULTUR”

Na przełomie sierpnia i września ukazał się nowy numer rocznika „Dialog Dwoch Kultur”, interdyscyplinarnego periodyku wydawanego przez Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku we współpracy z Muzeum Juliusza Słowackiego w Krzemieńcu. W czasopiśmie publikowane są artykuły naukowe, materiały źródłowe, recenzje, omówienia i sprawozdania, m.in. z zakresu historii, dziejów literatury, kultury, sztuki, poświęcone wspólnemu dziedzictwu polsko-ukraińskiemu, w szczególności Wołynia, Podola, szeroko pojętych Kresów Wschodnich dawnej Rzeczypospolitej oraz wzajemnych relacji polsko-ukraińskich w przeszłości, zwłaszcza dotyczących walk o niepodległość.

Tegoroczny numer liczy ponad czterysta stron. Teksty opublikowane zostały w trzech działach: „Studia, artykuły, rozprawy”, „Recenzje, sprawozdanie, materiały” oraz „In memoriam”.

„Dialog Dwoch Kultur” znajduje się w wykazie czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych Ministra Edukacji i Nauki z liczbą 20 punktów za publikowane na jego łamach artykuły.

1 września

KONFERENCJA NAUKOWA „PRZYSZŁOŚĆ CZASOPISM HISTORYCZNYCH W POLSCE”

W dniach 9-10 września 2025 roku w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie odbyła się konferencja naukowa „Przyszłość czasopism historycznych w Polsce”. Organizatorami konferencji byli: Komitet Nauk Historycznych Polskiej Akademii Nauk, Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk, Instytut Historyczny Uniwersytetu Warszawskiego oraz Towarzystwo Miłośników Historii.

Podczas konferencji wygłoszono kilkadziesiąt referatów poświęconych czasopismom historycznym, m.in. „Dziejom Najnowszym”, „Zapiskom Historycznym”, „Przeglądowi Historycznemu”, „Polonia Maior Orientalis”, „Kwartalnikowi Historii Nauki i Techniki” i wielu innym.

Dr Emil Noiński, kierownik Działu Badań Naukowych Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, zaprezentował referat pt. *Pomiędzy przeszłością i teraźniejszością. Ewolucja polsko-ukraińskiego czasopisma naukowego „Dialog Dwoch Kultur”*.

9-10 września

RUSZA XIX OGÓLNOPOLSKA OLIMPIADA PRZEDMIOTOWA IM. MJR. MARKA GAJEWSKIEGO „LOS Y ŻOŁNIERZA I DZIEJE ORĘŻA POLSKIEGO”

We wrześniu ruszyła XIX Ogólnopolska Olimpiada Przedmiotowa im. mjr. Marka Gajewskiego Losy żołnierza i dzieje oręża polskiego, która w roku szkolnym 2025/2026 koncentrować się będzie wokół tematyki:

Losy żołnierza i dzieje oręża polskiego w latach 972–1514. Od Cedyni do Orszy.

Od 8 września do 12 października 2025 r. będzie trwać rejestracja uczestników za pośrednictwem formularza zamieszczonego na portalu Olimpiady (<https://olimpiadalosyzolnierza.pl/>).

Zachęcamy do rejestracji.

Lista literatury dostępna jest na stronie Olimpiady: <https://olimpiadalosyzolnierza.pl/2025/06/komunikat-organizacyjny-nr-1-2/>

Czym jest Olimpiada?

Ogólnopolska Olimpiada Przedmiotowa „Losy żołnierza i dzieje oręża polskiego” im. mjr. Marka Gajewskiego jest renomowanym, ogólnopolskim projektem, służącym rozwijaniu zainteresowań historycznych wśród uczniów. Olimpiada adresowana jest do zafascynowanych historią uczniów szkół ponadpodstawowych z całej Polski, ze szczególnym uwzględnieniem osób zainteresowanych szeroko rozumianą historią wojskowości.

Co roku w zawodach bierze udział ponad trzy tysiące uczniów. Zawody rozgrywane są w trzech etapach od października do czerwca, a ich zwieńczeniem są dwuczęściowe zawody finałowe. W części pierwszej zawodów finałowych uczniowie uzyskują zwolnienie z egzaminu maturalnego z historii z części pisemnej i ustnej. Drugiej części zawodów finałowych towarzyszą atrakcje dla uczestników i ich opiekunów.

Finałiści uzyskujący tytuł laureata Olimpiady otrzymują cenne nagrody.

Olimpiada uzyskała uprawnienia na rok szkolny 2025–2026 – jest wpisana na listę olimpiad przedmiotowych uprawniających do zwolnienia z egzaminu maturalnego z historii i uprawniających do przyjmowania laureatów i finalistów tej Olimpiady w pierwszej kolejności do szkół wyższych.

Organizatorami Olimpiady są:

- Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku
- Centralna Biblioteka Wojskowa im. Marszałka Józefa Piłsudskiego
- Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego

Masz pytania? Napisz!

Przewodniczący Centralnej Komisji Egzaminacyjnej Olimpiady

prof. dr hab. Grzegorz Nowik

e-mail: grzegorznowik@egonet.pl

Sekretarz Naukowy Komitetu Głównego

dr Stefan Artymowski

e-mail: s.artymowski@muzeumpilsudski.pl

Komitet Główny

mgr Katarzyna Nowosad

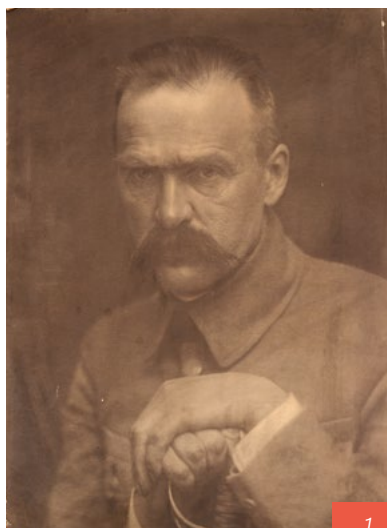
e-mail: k.nowosad@muzeumpilsudski.pl

Adres do korespondencji:

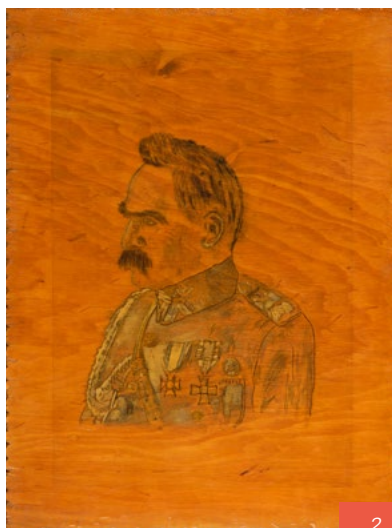
e-mail: olimpiada@muzeumpilsudski.pl

Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku,
Aleja Piłsudskiego 29; 05-070 Sulejów

1

2

3

NOWE NABYTKI DO ZBIORÓW MUZEUM JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO W SULEJÓWKU

W ostatnim czasie nasze Muzeum otrzymało od darczyńców następujące dary:

Pani Małgorzata Dominko ofiarowała fotografię Józefa Piłsudskiego wykonaną w warszawskim zakładzie Foto „Area” Władysława Miernickiego mieszczącym się przy ul. Marszałkowskiej 50. (fot.1)

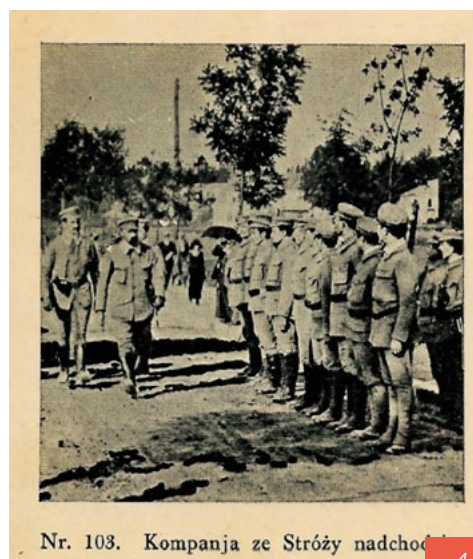
Pani Bronisława Witkowska przekazała Portret Marszałka Józefa Piłsudskiego wypalany na desce aut. Romana Bańkowskiego (1932-2004) z Sanoka. Na odwrocie napis autorski długopisem: „Wskresziciel Wolności”. Wyk. Roman Bańkowski. Technika: wypalanka /szkic /akwarelizowana 22.11.1982 r. (fot.2)

Pani Barbara Zdziarska ofiarowała pamiątki po swoim Ojcu - Leonardzie Choińskim (1899-1978), legioniście i żołnierzu Wojska Polskiego: odznakę Mińskiego Pułku Strzelców nr 537 - późniejszego 86 Pułku Piechoty Strzelców Mińskich wraz z legitymacją nr 537, „STATUT ZNAKU PUŁKU MIŃSKIEGO STRZ.” wydany w 1920 r. przez Dowództwo Mińskiego Pułku Strzelców; Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości, Odznakę Związku Obrony Kresów Zachodnich (ZOKZ): 10-lecie Obrony Granic Zachodnich, legitymację osobistą Centralnych Warsztatów Łączności i dowód osobisty oraz fotografie Leonarda Choińskiego. (fot.3 – 3a)

Pan Adam Świstek podarował 29 klisz wraz z objaśnieniami wydanymi przez Wydawnictwo Braci Drapczyńskich w 1934 r. (fot.4) oraz odznakę pamiątkową: Gwiazda Przemyśla.

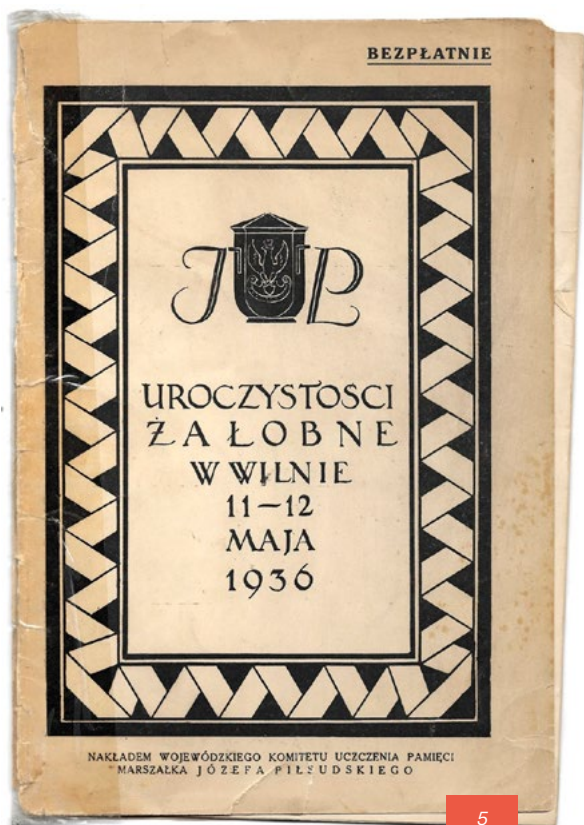

3a

4

Pani Izabela Czerska podarowała pamiątki po Eugeniuszu Jurkowskim - dokumenty związane z pogrzebem Serca Marszałka Józefa Piłsudskiego w Wilnie 12 maja 1936 r.: komunikat o pociągu specjalnym do Wilna, którym delegacja Sejmu i Senatu miała udać się na uroczystości pogrzebowe do Wilna, informację o składzie konduktu pogrzebowego oraz broszurę „Uroczystości żałobne w Wilnie 11-12 maja 1936”. (fot.5)

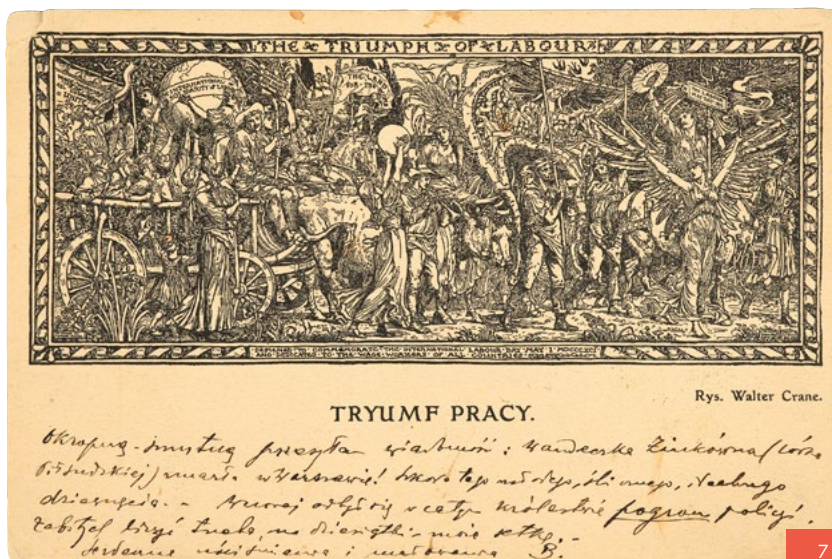
5

Pan Michał Olkowski przekazał cztery fotografie związane z Kopcem Józefa Piłsudskiego na Sowińcu w Krakowie, m.in. z generałem francuskim - Louisem Faury, wykonaną w czerwcu 1939 r. przez zakład „FOTO-SOWINIEC” Władysław Miłostowski. Gen. Faury (1874-1947) był wielkim przyjacielem Polski. Brał udział w wojnie z bolszewicką Rosją. W latach 1920-1928 był profesorem i dyrektorem nauk w Wyższej Szkole Wojennej w Warszawie. Po powrocie do Francji został mianowany generałem dywizji, a po przejściu w stan spoczynku został dyrektorem Instytutu Polsko-Francuskiego w Paryżu. Będąc starym i wypróbowanym przyjacielem Polski, gen. Faury prowadził szeroką akcję odczytową o Polsce i publikował artykuły odznaczające się głęboką i obiektywną znajomością spraw polskich. Na zaproszenie ministra spraw wojskowych, gen. Tadeusza Kasprzyckiego, przebywał w Polsce w dniach 2-17 czerwca 1939 r. Celem wizyty gen. Faury było odwiedzenie największych miast polskich, zapoznanie się z postępami Polski w dziedzinie wojskowości oraz zebranie materiałów do przyszłych odczytów i publikacji o naszym kraju. (fot.6)

Jadwiga Bobrowska i Bronisław Bobrowski ofiarowali pamiątki po swojej Babce Bronisławie Bobrowskiej: list Aleksandry Piłsudskiej pisany w Londynie 25 maja 1957 r. wraz z fotografią wnucząt, litografią z portretem Józefa Piłsudskiego aut. Jana Gumowskiego, podziękowanie za złożone kondolencje po śmierci Marszałka podpisane przez Kazimierzę Hłakowiczówną oraz kartę korespondencyjną wysłaną z Krakowa do Bronisławy Bobrowskiej dnia 16 sierpnia 1906 r. z informacją o śmierci Wandy Juszkiewiczówny o treści: *Okropną i smutną przesyłam wiadomość: Wandeczka Ziukówna (córka Piłsudskiej) zmarła w Warszawie! Szkoda tego małego, ślicznego, [...] dziewczęcia. Wczoraj odbył się w całym Królestwie pogrom policji. Zabitych liczyć trzeba na dziesiątki, a może setkę...* (fot.7)

6

Rys. Walter Crane.

TRYUMF PRACY.

Okropną i smutną przesyłam wiadomość: Wandeczka Ziukówna (córka Piłsudskiej) zmarła w Warszawie! Szkoda tego małego, ślicznego, [...] dziewczęcia. Wczoraj odbył się w całym Królestwie pogrom policji. Zabitych liczyć trzeba na dziesiątki, a może setkę...

7

8

Państwo Zofia i Andrzej Ściuba vel Jarosz ofiarowali pamiątkę rodzinną po Hieronimie Ściubie vel Jarosz. Jest to szabla wykonana w zakładzie G. Borowski w Warszawie z dedykacją:

KAPRALOWI HIERONIMOWI ŚCIUBIE PRYMUSOWI SZKOŁY PODOFICERSKIEJ 1 PUŁKU SZWOLEŻERÓW J.P. NA ROK 1934 OD SZEFA PUŁKU MARSZAŁKA PIŁSUDSKIEGO.

Darowiznę uzupełniły dwie fotografie. (fot.8-8b)

Pan Stanisław Gula podarował pamiątki po swoim Ojcu Józefie Guli: legitymację nadania odznaki pamiątkowej 1 Pułku Szwoleżerów Józefa Piłsudskiego oraz dwie fotografie. (fot.9)

W ostatnim czasie nasze Muzeum dokonało następujących zakupów na rynku antykwarycznym:

ANTIQUO MODO, 7. Aukcja antykwaryczna, 13 kwietnia 2025 r.

Album „Piłsudski w Zakopanem” zawierający 6 fotografii wykonanych przez Janusza Rybałtowskiego w czasie pobytu Józefa Piłsudskiego m.in. w Sanatorium Dłuskich w Zakopanem. Fotografie te zostały opublikowane w „Nowościach Ilustrowanych” nr 42 z 14 października 1916 r. w artykule „Twórca Legionów na urlopie”. Są to:

- 1) Józef Piłsudski ze swym adiutantem, Bolesławem Wieniawą-Długoszowskim, podczas lektury książki. Sygn. w l.d. rogu: JR | 7.

9

10

8a

8b

- 2) Portret Józefa Piłsudskiego. Sygn. w l.d. rogu: JR | 70.
- 3) Portret Józefa Piłsudskiego z papierosem w prawej dłoni. Sygn. w l.d. rogu: JR | 34. (fot.10)
- 4) Józef Piłsudski ze swym adiutantem, Bolesławem Wieniawą-Długoszowskim. Sygn. w l.d. rogu: JR | 2.
- 5) Józef Piłsudski, Kazimierz Dłuski, Bolesław Wieniawą-Długoszowski. Sygn. w p.d. rogu: JR | 9.
- 6) Józef Piłsudski i Leon Berbecki. Niesygn.

ANTYKWARIATY WARSZAWSKIE LAMUS, 70. aukcja książek i grafiki, 1 czerwca 2025 r.

- 1) Adres imieninowy dla Marszałka Józefa Piłsudskiego od członków Zawodowego Związku Czeladzi i Uczniów Ciesielskich we Lwowie z 16 marca 1924 r. o treści: *Panie Marszałku Józefie! Na Dzień Imienia Twego zasyłają Ci szczerze życzenia. Żyj nam długo zdrów i czuwaj nad Dziełem Twym i nad udoskonaleniem go...* Dokument jest zapisany w Ewidencji Zbiorów Marszałka Józefa Piłsudskiego pod nr 501.
- 2) Adres imieninowy dla Marszałka Józefa Piłsudskiego od członków Związku Zawodowego Murarzy, Betoniarzy, Malarzy, Sztukatorów we Lwowie z 19 marca 1924 r. o treści: *W dniu Imienin Czcigodnemu Marszałkowi Józefowi Piłsudskiemu zasyła Najszczęśliwsze Życzenia, Grupa Murarzy „Lwów”.* Dokument jest zapisany w Ewidencji Zbiorów Marszałka Józefa Piłsudskiego pod nr 507.
- 3) Adres imieninowy dla Marszałka Józefa Piłsudskiego od nauczycieli i uczniów Koedukacyjnego

11

Gimnazjum Rosyjskiego Towarzystwa Dobroczynności w Równem z 19 marca 1935 r. Treść: *drogi marszałku, z dalekich wschodnich kresów mała rosyjska szkółka łączy szept życzeń z potężną modlitwą całego narodu. bądź zdrow, bądź długie, długie lata zdrow! Grono nauczycieli i młodzież szkolna koedukacyjnego gimnazjum rosyjskiego t-wa dobroczynności | w Równem. Dnia 19-III-1935 r. Dokument jest zapisany w Ewidencji Zbiorów Marszałka Józefa Piłsudskiego pod nr 3095. (fot.11)*

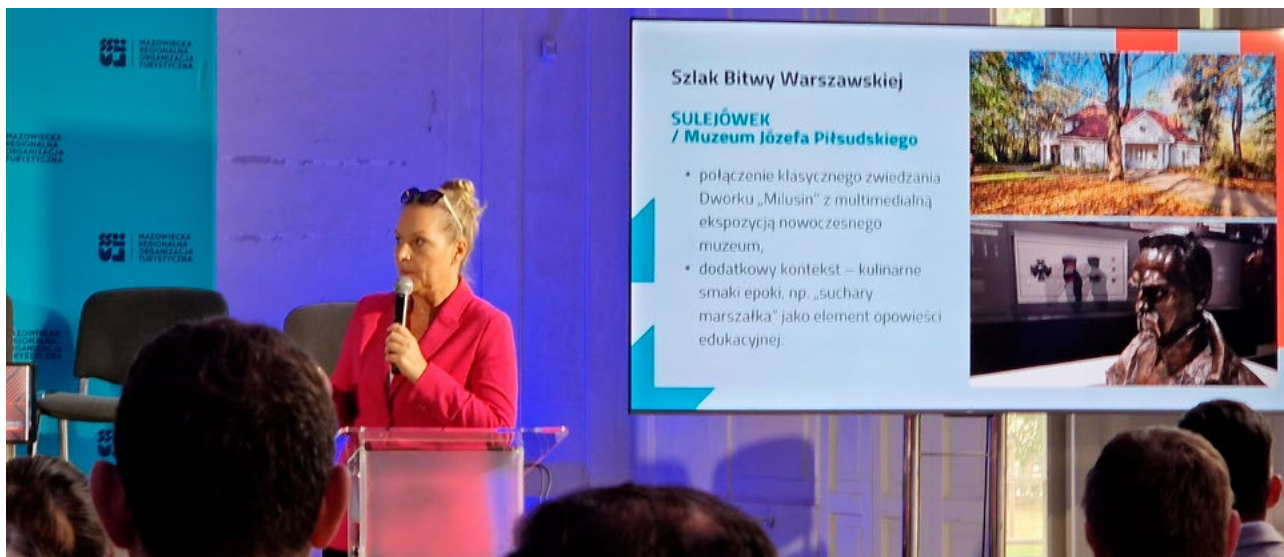

12

Antykwariat MARCINIAK SP. K. Aukcja 26 Wiosenna, 27 maja 2025 r.

Fotografia opisana ołówkiem na odwrocie: *Rok 1924 - Ciechanów Marszałek J. Piłsudski odznacza konie i jeźdźców - podofic. 11 p. ul. z okazji odbytego konkursu hippicznego | na święcie pułkowym. (fot.12)*

St. Kustosz Roman Olkowski

FORUM ORGANIZACJI TURYSTYCZNEJ

10 września 2025 r. uczestniczyliśmy w ciekawym wydarzeniu branżowym organizowanym przez Mazowiecką Regionalną Organizację Turystyczną – Forum Inicjatyw Turystycznych Mazowsza. Forum odbyło się w Oranżerii Muzeum Pałacu Króla Jana III Sobieskiego w Wilanowie. Była to pierwsza tego typu impreza mająca na celu spotkanie przedstawicieli touroperatorów z przedstawicielami organizatorów atrakcji turystycznych na Mazowszu. Organizatorzy atrakcji, w tym Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, mieli okazję zaprezentować swoją ofertę biur podróży i zachęcić, by oferta trafiła do ich programów wycieczek.

Wydarzenie miało nietypowy charakter „szybkich randek”. Organizatorzy atrakcji turystycznych czekali przy swoich stolikach, do których podchodzili touroperatorzy, by odbyć szybkie rozmowy. Czasu na przedstawienie swojej oferty było naprawdę mało, bo

już po 10 minutach rozległ się gong sygnalizujący, że przedstawiciel biura podróży powinien podejść do innego stolika.

Nasze Muzeum reprezentowała Kierowniczka Działu Obsługi Odwiedzających, która z zaangażowaniem opowiadała o walorach zarówno kompleksu muzealnego w Sulejówku, jak i oddziału w Łodzi. Udało się nawiązać kilka nowych kontaktów, co do których, mamy nadzieję, że przerodzą się w dłuższą współpracę.

Wydarzeniu towarzyszyły również prezentacje o aktualnej sytuacji turystyki na Mazowszu. Region ma bardzo wiele do zaoferowania na dłuższe i krótsze podróże, a Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku jest jednym z ciekawszych miejsc do odwiedzenia.

10 września

Założyciele Muzeum

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

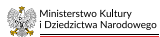
Fundacja Rodziny

JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO

Wolontariuszy i pracowników Muzeum na swoich spektaklach goszczą

TEATR POLSKI
IM. ARNOLDA SZYFMANA
W WARSZAWIE

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

25^{lecie} Mazowsze

Teatr Polski im. Arnolda Szyfmana w Warszawie jest jednostką organizacyjną
Samorządu Województwa Mazowieckiego współprowadzoną przez Ministra
Kultury i Dziedzictwa Narodowego

STUDIO
teatrgaleria